

уголовном праві. 1979, с. 11). Т. Ленієвські-Костарева вважає, що краще використовувати оціночні поняття при індивідуалізації відповідальності.

Одним з найважливіших аспектів досліджуваної проблеми є встановлення співвідношення санкції та диспозиції і вплив особливостей конструкції останньої на побудову санкцій кримінально-правових норм. Не викликає сумніву те, що диспозиція і санкція здійснюють значний вплив на конструкцію один одного, вони повинні бути внутрішні узгоджені так, щоб в цілому уособлювати єдиний організм.

Зв'язок диспозиції і санкції характеризується тим, що він односторонній (так як від диспозиції залежить суворість санкції, зворотний зв'язок відсутній) і опосередкований (так як санкція є наслідком законодавчої оцінки конкретного злочину, тобто здійснюється через законодавця).

Проблемам співвідношення диспозиції та санкції кримінально-правової норми приділяли увагу багато дослідників. Так, ще А. Н. Трайнін писав: «... чим повніше описаний склад, чим конкретніше окреслені в диспозиції його елементи, тим більше має зменшуватися відстань між мінімумом і максимумом покарання, зазначених у законі».

С.І. Дементьев вказує на необхідність максимальної формалізації диспозицій статей, щоб у них вказувалися всі або майже всі елементи складу злочину і по можливості найбільш поширені, що враховуються судами, що пом'якшують і обтяжують відповідальність обставини (Дементьев С. И. Построение уголовно-правовых санкций в виде лишения свободы. 1986, с. 49).

Ми, також вважаємо, що необхідно максимально формалізувати ознаки об'єктивної сторони злочину. Цей процес повинен, перш за все, відбуватися шляхом надання легального тлумачення оціночних ознак, а ні в якому разі не через вказівку в диспозиції «найбільш поширених, що враховуються судам, пом'якшуючих та обтяжуючих обставин».

Санкція повинна бути справедливою, а такою вона може бути тоді, коли відповідатиме тяжкості діяння, що описується в диспозиції, узгоджена з санкціями інших, близьких по виду і характеру злочинів.

Максимальний ступінь формалізації ознак об'єктивної сторони злочину дозволить звузити діапазон розміру покарання і, відповідно, суддівський розсуд.

Торбєєв М. О.

*Інститут імені Володимира Сташиса Класичного приватного університету,
аспірант кафедри кримінального права*

КЛАСИФІКАЦІЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Дослідження радіаційної безпеки в контексті аналізу злочинних проявів на суспільні відносини пов'язані із цим, необхідно починати з визначення самої сутності радіації, як потенційної загрози для людини, а

також самого поняття безпеки, як стану відсутності будь-яких загроз для людини. Кожний живий організм – від простих форм і до людини – в процесі свого розвитку піддається впливу іонізуючої радіації. Постійним джерелом радіації слугує природна радіоактивність, природний радіаційний фон (Тельдеші Ю., Кенда М. Радиация – угроза и надежда/ Пер. со словац. М. Я. Аркина. Под ред. и с предисл. Б. А. Трубникова М.: Мир, 1979. – 415 с.).

За останні декілька десятиріч людина створила декілька сотень штучних радіонуклідів і навчилася використовувати енергію атома в самих різних цілях: в медицині, і для створення атомної зброї, для видобування енергії та виявлення пожеж, для пошуку корисних копалин. Все це призводить до збільшення дози випромінювання, як окремих людей, так і населення Землі в цілому. (Н. Н. Грачёв, Л. О. Мырова. Издательство: Бином. Лаборатория знаний, 2005 г. твердый переплет. – с.71).

В ході життєдіяльності людину постійно оточує приховання радіаційна загроза, будь-то природного чи штучного походження. Виходячи з цього правильним є тезисне визначення у Великому тлумачному словнику української мови, відповідно до якого поняття «радіація» визначається як випромінювання, зокрема електромагнітної енергії, яким-небудь тілом/ випромінювання електромагнітних хвиль яким-небудь джерелом (Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) /уклад. і гол.ред.В. Т. Бусел. – К.;Ірпінь:Перун,2005. – с. 1195). Продовжуючи взаємопов'язаний аналіз, то визначенню поняття безпеки для людини слід надати акцент таким її рисам, як нормальний (безперешкодний) розвиток подій, життєдіяльності особи, суспільства в умовах відсутності будь-яких загроз цьому, так само, як і відсутності будь-якого несприятливого впливу або ризику таких впливів на життєві процеси людини. В свою чергу В. А. Ліпкан визначив чотири форми прояву поняття безпеки, що впливають з чотирьох підходів до розуміння цього соціального явища. В загальному його порівнянні він прийшов до висновків, що безпеці, як поняттю, притаманні чотири підходи у його визначенні, а саме: статистичний (як стан захищеності від), апофатичний (як відсутність загроз і небезпек), діяльнісний (система заходів, спрямованих на створення певних безпечних умов), пасивний (дотримання певних параметрів і норм, від забезпечення яких безпосередньо залежить безпека) (Ліпкан В. А. Теорія національної безпеки : підручник / В.А. Ліпкан. – К. : КНТ, 2009. – с. 362-363).

Поняття безпеки можна розкласти за наступними критеріями на основі базового – певного стану на який здійснюється чи не здійснюється негативний вплив. Отже, саме цей стан являє собою об'єкт охорони, при якому можна виділити наступні обов'язкові умови для нормального забезпечення його існування, зокрема: явища і процеси, які не можуть завдати шкоди, а також відсутність ризику, пов'язаного з можливістю завдати таку шкоду. При чому, відсутність шкоди або загрози завдання такої в даному

випадку розглядається як поняття категоричне і не пов'язане з кількісною категорією, яка може підлягати оцінці. Мається на увазі, що безпеці, як відповідному стану притаманні ознаки відсутності будь-якої шкоди, навіть мінімальної.

Що стосується радіаційної безпеки в розумінні Кримінального кодексу України, то таке поняття зустрічається в двох його статтях двох розділів: Розділ IX «Злочини проти громадської безпеки» стаття 267-1 Порушення вимог режиму радіаційної безпеки; Розділ X «Злочини проти безпеки виробництва» стаття 274 Порушення правил ядерної та радіаційної безпеки. Дані статті мають як спільні ознаки між собою, так і відмінні, що проявляється в тому, що обох випадках злочинним діянням вважається зокрема порушення певного порядку та правил. Крім того, об'єднує їх також кваліфікація, що пов'язана з місцем вчинення злочину. Якщо в першому випадку передбачено певний порядок переміщення будь-яких предметів (продуктів, продукції тощо) за межі зони відчуження чи зони безумовного (обов'язкового) відселення) і за недотримання якого або його порушення настає кримінальна відповідальність, то в другому вона настає за умови порушення визначених правил ядерної або радіаційної безпеки безпосередньо на виробництві. Перший і другий випадки передбачають обов'язкове дотримання певних правил в різнохарактерних правовідносинах з обов'язковою прив'язкою до певного місця і дотримання яких саме там забезпечує організацію радіаційної безпеки. Окрім зазначених статей КК України визначив собою й інші злочинно-протиправні діяння наслідком яких порушення безпечного радіаційного стану. Окрім вищенаведених Розділ IX містить в собі ст. 261 Напад на об'єкти, на яких є предмети, що становлять підвищену небезпеку для оточення; ст. 262 Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем; ст. 265 Незаконне поводження з радіоактивними матеріалами; ст. 265-1 Незаконне виготовлення ядерного вибухового пристрою чи пристрою, що розсіює радіоактивний матеріал або випромінює радіацію; ст. 266 Погроза вчинити викрадення або використати радіоактивні матеріали; 267 Порушення правил поводження з вибуховими, легкозаймистими та їдкими речовинами або радіоактивними матеріалами (Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року N 2341-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page>). В контексті статті допустимо стверджувати, що визначені статті умовно об'єднані в одну групу, спільним в якій є родовий безпосередній об'єкт злочину, а саме є громадська безпека в розумінні забезпечення відсутності радіаційних загроз та наслідків, тобто стан захищеності суспільства від джерел радіаційної небезпеки: радіоактивних матеріалів.